

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В ДІЇ – УКРАЇНСЬКА ФОНДОВА БІРЖА
ЗАХИСТИЛА СВОЄ ЗАКОННЕ ПРАВО НА ПРОФЕСІЙНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

ПрАТ «Українська фондова біржа» у суді відстояла своє законне право на продовження професійної діяльності на фондовому ринку на основі наявної у неї ліцензії, яка відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» №222 є безстроковою.

Відповідне рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 13 серпня 2018 р. (справа №826/15122/17) залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 29 січня 2019 року і набрало законної сили.

Передісторія

Приватне акціонерне товариство «Українська фондова біржа» (УФБ) посідає в історії незалежної України місце **першого** регульованого (організаційно оформленого) фондового ринку, на основі якого розпочалася корпоратизація і приватизація підприємств та формувався національний ринок капіталу. З часу заснування – 29 жовтня 1991 року – Українська фондова біржа здійснює професійну діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку з суворим дотриманням принципів законності, відкритості та прозорості всіх операцій з цінними паперами.

УФБ здійснювала діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку на підставі останньої, за часом отримання, ліцензії, виданої згідно з рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17 липня 2007 року №1550, у якій був зазначений строк її дії: 24.07.2007 р. – 24.07.2017 р.

2 березня 2015 року Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» №222-VIII (Закон №222), який набрав чинності з 28 червня 2015 року.

Цей Закон став результатом реформування державної політики щодо спрощення адміністративних процедур та зниження адміністративного тиску в сфері ліцензування, встановив єдині принципи та порядок ліцензування і закріпив процедуру набуття наявними у суб'єктів господарювання чинними ліцензіями статусу безстрокових. Так, статтею 21 прикінцевих та перехідних положень цього Закону встановлено, що ліцензії на провадження видів господарської діяльності, що на день набрання чинності цим Законом є чинними, продовжують діяти, а ті з них, які мали обмежений термін дії, є безстроковими і можуть бути, за заявою ліцензіата, переоформлені відповідним органом ліцензування безкоштовно у тижневий строк.

Враховуючи, що вищезгадана ліцензія УФБ, яка була чинна на 28 червня 2015 р. (день набрання чинності Законом №222) і мала обмежений термін дії, стала з цієї дати безстроковою автоматично, УФБ скористалася

своїм законним правом на безоплатне переоформлення її на безстрокову і звернулася 10 травня 2017 р. з відповідною заявою до Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку (далі – Комісія).

Проблема

Проте Комісія заяву УФБ не задовольнила, а повідомила, що УФБ після закінчення строку, зазначеного у чинній ліцензії, має подати новий пакет документів на отримання нової ліцензії. У серпні 2017 року Комісія вилучила запис про ліцензію УФБ з реєстру фондових бірж.

Це підтверджує, що Комісія, намагаючись зберегти за собою важелі надмірного адміністративного впливу на професійних учасників фондового ринку, мала намір вимагати від них подавати пакет документів для отримання нової ліцензії замість того, щоб безоплатно переоформити всі чинні ліцензії на безстрокові. Слід зазначити, що передбачений частиною першою статті 3 Закону №222 принцип рівності включає в себе уникнення необґрунтованих обтяжень чи зайвих адміністративних процедур. Тобто, Комісія діяла всупереч вимогам закону та принципам реформованої державної політики в сфері ліцензування.

Захист прав УФБ

Визнаючи неправомірним таке ігнорування Комісією вимог закону та порушення нею прав і законних інтересів учасників фондового ринку, УФБ оскаржила бездіяльність Комісії до спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, яким є Державна регуляторна служба України (ДРС), подавши відповідну скаргу до Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування при ДРС.

ДРС повністю підтримала позицію УФБ щодо неправомірності дій Комісії та необхідності застосування положень Закону №222 стосовно автоматичного набуття ліцензіями статусу безстрокових. Рішенням Експертно-апеляційної ради при ДРС від 19 вересня 2017 р. №19.2 встановлено порушення Комісією вимог частини шостої статті 21 Закону №222 щодо не переоформлення за заявою УФБ ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, на безстрокову.

З урахуванням цього Рішення Експертно-апеляційної ради Державна регуляторна служба України 22 вересня 2017 р. прийняла Розпорядження №146, яким зобов'язала Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку:

«1) усунути порушення вимог частини шостої статті 21 Закону України від 02.03.2015 р. №222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності», розглянувши заяву ПрАТ «Українська фондова біржа» від 10.05.2017 р. з урахуванням вимог частини шостої статті 21 Закону

України від 02.03.2015 р. №222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності»;

2) повідомити Державну регуляторну службу України про виконання цього розпорядження протягом десяти робочих днів з дати його отримання з наданням підтверджуючих документів».

Це розпорядження ДРС як спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, що прийняте в межах його повноважень, є обов'язковим до виконання згідно з частиною другою ст. 4 Закону №222.

Проте Комісія не виконала це розпорядження, а оскаржила його до суду, що є перевищенням її повноважень як державного органу, що обмежені лише випадками і підставами, передбаченими законом,

Окружний адміністративний суд м. Києва під час провадження у справі №826/15074/17 розглянув позовну заяву Комісії до ДРС про визнання протиправним та скасування Розпорядження №146 ДРС від 22.09.2017 року, де УФБ виступила третьою особою на стороні відповідача.

Суд, з'ясувавши всі обставини справи, підтримав позицію як ДРС, так і УФБ, і погодився з аргументацією представників УФБ на користь того, що норма Закону №222 є імперативною і має застосовуватися до всіх без винятку суб'єктів господарювання, діяльність яких підлягає ліцензуванню згідно з цим Законом, включаючи професійних учасників ринку цінних паперів. Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 30 березня 2018 р. позов Комісії залишено без задоволення, а також підтверджено законність і обґрунтованість Розпорядження №146 ДРС від 22.09.2017 року.

Проте Комісія, як орган влади, замість того щоб припинити порушення вимог закону та виконати згадане розпорядження ДРС, спрямовує державні ресурси на оскарження цього рішення в суді апеляційної інстанції, залучаючи власних і сторонніх фахівців.

Постановою Київського апеляційного адміністративного суду від 07 червня 2018 року апеляційну скаргу Комісії залишено без задоволення, а рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 30 березня 2018 р. без змін.

Очікуючи, що Комісія і надалі буде порушувати закон (що і підтвердилося наступними подіями), ігноруючи розпорядження контролюючого органу – Державної регуляторної служби України, УФБ звернулася до суду за захистом своїх прав, подавши окремий позов до Комісії про визнання її бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії.

Окружний адміністративний суд м. Києва під час провадження у справі №826/15122/17 розглянув позовну заяву УФБ до Комісії, третя особа на стороні позивача – ДРС, та прийняв рішення від 13 серпня 2018 р., яким позовні вимоги УФБ задовольнив повністю і вирішив:

«2. Визнати протиправною бездіяльність Національної комісії з цінних паперів та фондовою ринку щодо не переоформлення ліцензії на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку приватного акціонерного товариства "Українська фондова біржа» АВ №581214, виданої 26 квітня 2011 року згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1550 від 17 липня 2007 року, на безстрокову;

3. Визнати протиправними дії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо виключення запису про ліцензію на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку приватного акціонерного товариства "Українська фондова біржа» АВ №581214, виданої 26 квітня 2011 року згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1550 від 17 липня 2007 року, з ліцензійного реєстру фондових бірж Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

4. Зобов'язати Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку виконати Розпорядження Державної регуляторної служби України від 22 вересня 2017 року №146 щодо усунення порушень вимог частини шостої статті 21 Закону України Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02 березня 2015 року №222-VIII стосовно розгляду заяви приватного акціонерного товариства "Українська фондова біржа» від 10 травня 2017 року №83 про переоформлення на безстрокову ліцензії АВ №581214, виданої 26 квітня 2011 року згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1550 від 17 липня 2007 року;

5. Зобов'язати Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку безкоштовно переоформити ліцензію на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку приватного акціонерного товариства "Українська фондова біржа» АВ №581214, видану 26 квітня 2011 року згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1550 від 17 липня 2007 року, на безстрокову шляхом видачі УФБ паперового бланку ліцензії із зазначенням про її безстроковість;

6. Зобов'язати Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку поновити запис про ліцензію на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку приватного акціонерного товариства "Українська фондова біржа» АВ №581214, виданої 26 квітня 2011 року згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №1550 від 17 липня 2007 року, у ліцензійному реєстрі фондових бірж Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку із зазначенням про її безстроковість.»

Комісія і з цим рішенням суду не погодилася та оскаржила його до суду апеляційної інстанції.

Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 29 січня 2019 р. апеляційну скаргу НКЦПФР залишено без задоволення, а рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 13 серпня 2018 року – без змін, в силу чого воно набрало законної сили і є обов'язковим до виконання.

Апеляційний суд визнав, що Законом №222 встановлюється загальний єдиний для всіх суб'єктів господарювання (уніфікований) порядок ліцензування на основі принципів державної політики у сфері ліцензування, що поширюються на порядок ліцензування всіх видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню, в тому числі і на професійну діяльність на ринку цінних паперів.

Відповідно, пункт 5 прикінцевих та перехідних положень Закону №5042, на який посилалася Комісія, намагаючись зберегти свій надмірний адміністративний вплив, є таким, що суперечить цьому порядку, принципам державної політики у сфері ліцензування, погіршує становище професійних учасників ринку цінних паперів (в тому числі УФБ) порівняно з іншими суб'єктами господарювання, та створює обмеження для реалізації їх законних прав та інтересів, передбачених Законом №222. Отже, за рішенням суду, яке створює відповідний прецедент для інших професійних учасників фондового ринку, Закон №5042 у відносинах Комісії і ліцензіатів застосовуватися не повинен.

Суд підтвердив, що ліцензії, які були чинними на день набрання чинності Законом №222 та мали обмежений термін дії, стали безстроковими на підставі імперативної норми цього закону, яка однозначно і без винятків повинна застосовуватися до всіх суб'єктів господарювання. В силу цього Комісія не має права вимагати від професійних учасників фондового ринку подавати пакет документів для отримання нової ліцензії.

Таким чином, станом на сьогоднішній день набули законної сили два судових рішення, якими визнано право УФБ продовжувати діяльність на фондовому ринку на підставі наявної у неї ліцензії, та зобов'язано Комісію вчинити відповідні дії для поновлення порушених прав та законних інтересів УФБ. Це свідчить про правомірність та обґрунтованість вимог УФБ та виваженість її правової позиції і дає підстави сподіватися на те, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку виконає рішення суду добровільно і не змусить нас вчиняти додаткових дій щодо захисту законних прав УФБ.

Поздоровляємо всіх акціонерів та членів Української фондової біржі з перемогою. Незважаючи на зусилля Комісії зберегти важелі тиску на професійних учасників фондового ринку, закон і правда на нашому боці.

Правління Української фондової біржі

07 лютого 2019 р.